

em animam peccatorum consciencie et infirmitati: corporee significat etiam futurorum bonorum retribucionem. Unde in quibusda locis quociens in festis albis videntur manipulos portare. ex eo quod in illa vita unusquisque propriam mercedem accipiet. Et venientes venient cum exultatione portantes manipulos suos. Item quia manipulus penitentiam designat. in te est quod sudarium subdiaconi magis fanone sacerdotali formatur. quia ubi maior excessus maior exigitur penitencie fructus. De sudario etiam infra dicitur. Sane ministri manipulum in brachio sinistro ferunt ad notandum quod stricti debent esse ad terrena. sed ad celestia expediti. Antiqui autem non erant stricti ad hoc. quia deo etiam pro temporalibus seruebant. et ad significandum nos in hac vita que per sinistram significatur patitur et ebium supflui humoris id est delectationis et alia supflua mentis. ad hoc manipulus in sinistra fit in hac vita designat. Manipuli usus superius est non ab aaron sed ab antiquis patribus. quia sicut legitur in martirio beati arcemius sudarium semper ferebat in sinu vel manu ad tergendum effluenciam lacrimarum. Porro secundum quod capiti. scilicet christo conuenit quod sacerdos manipulum portat in leua. designat quod christus brauium obtinebat in via. Per manipulum enim premium designatur. iuxta quod legitur. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Per leuam vita presens accipitur. iuxta illud. Leua eius super capite meo. et dextera eius amplexabitur me. Christus autem simul fruebatur et merebatur. fruebatur in patria et merebatur in via. Nam simul et brauium comprehendebat et stabilius percurtebat. quia simul erat in patria et in via. Nemo inquit ascendit in celum nisi qui de celo descendit filius hominis qui est in celo. Manipulus etiam representat funem quo ihesus conprehensus a iudeis ligatus fuit. Unde iohannis. xij. Compræhenderunt et ligauerunt eum. Manipulus tamen post indutam planetam confucit romano pontifici immitti. quod etiam a pluribus obseruatur de quo in quarta parte sub titulo de confessione dicitur. Notandum autem quod diaconus et subdiaconus pontifici induenti et exuenti se sacris vestibus sine manipulis seruiunt. Primo ut expeditius et liberius administrarent. Secundo ad notandum quod in tali obsequio non debet fructum querere temporalem. qui quandoque per manipulum significatur. iuxta illud psalmi. Venientes autem venient etc. Rursus dum pontifex se induit vel exuit diaconus stat a dextris et subdiaconus a sinistris. quod diaconus ex ordine suo ad fortiora et perfectiora que ad dexteram significantur assumitur quam subdiaconus.

De casula seu planeta.

Postremo super omnes vestes induitur casula que quasi parua casa dicitur. et a grecis planeta vocatur a planon quod est error. quoniam errabundus eius limbus super brachia eleuatur. significans caritate sine qua sacerdos est sicut es sonans aut cymbalum timens sicut enim caritas operit multitudinem peccatorum. et omnia legis et prophetarum mandata continet. di-

cente. Apostolo. Plenitudo legis est caritas. Sic et hec vestis cuncta planat et omnia alia indumenta in tra se claudit et continet. De caritate dicit Apostolo. Abhuc excellenciam viam vobis ostendo. Si linguis hominum loquar et angelorum. caritatem autem non habeam nihil sum. Et iterum. Si si idem habeam ut montes transferam. caritatem autem non habeam nihil sum. Nec si qui idem est vestis nuptialis de qua inquit in euangelio. Amice quomodo huc trahit non habens vestem nuptialem. Sine hac autem nunquam sacerdos debet suum officium exercere. quod semper cum deest in caritatis vinculo permanere. Per hoc autem quod amictus super os planete reuoluitur inuitur quod opus bonum debet ad caritatem referre. Nam finis precepti est caritas de corde puro. et conscientia bona et fide non ficta. Quod vero casula in extensione manuum in anteriorem et posteriorem partem diuiditur. significat duo brachia caritatis. scilicet ad deum et ad proximum. Diliges inquit deum tuum etc. In his duobus mandatis pendet tota lex et prophete. Rursus latitudo planete latitudinem significat caritatis que et vsque ad inimicos extenditur. Unde. Latum mandatum tuum nimis. Que quoque plicature sinistre videlicet et dextre sunt duo precepta caritatis. scilicet amor dei et proximi. Duplicatur etiam ante pectus. per quod cor et inter humeros. per quos opera exprimentur. et in eis vestimentum ipsum duplex efficitur quia sic debemus bona opera foris ostendere proximis ut eadem intus in corde coram domino integra seruemus. Caritatem autem debemus habere in corde et opere et intus et foris. Rursus ante pectus duplicatur. quoniam per caritatem bona voluntas et sancta cogitatio generatur. Duplicatur etiam inter humeros. quia per illam aduersa a proximis. et ab aduersariis supportantur. Ad brachia autem eleuatur dum bona opera caritatis operamur. Ad dexteram dum operamur bonum ad domesticos filios dei. ad sinistram dum extenditur etiam ad inimicos. Abhuc triplicatur in brachijs. In dextero quidem deum fidelibus monachis clericis et laicis subuenimus. In sinistro dum infidelibus. scilicet malis christianis iudeis et paganis necessaria ministramus. Per casulam quoque recte opera iusticie designantur. Iuxta illud. Sacerdotes tui induantur iusticia. Sane sacerdos suum agens officium non debet casulam exuere. quia precipiente domino. Leuit. xxj. c. Non licet ei egredi de sanctis. scilicet rebus vel preceptis. Porro secundum quod capiti. scilicet christo conuenit casula magni sacerdotis est ecclesia vniuersalis. de qua dicitur Apostolus. Quotquot in christo baptizati estis christum induistis. Hoc est illud aaron vestimentum cuius orla descendit unguentum. sed a capite descendit in barbam et a barba descendit in oram. quoniam de plenitudine spiritus eius nos omnes accepimus. primo apostoli. postmodum ceteri. Quod autem casula unica et integra et vniuersa clausa est. significat fidei unitatem et integritatem. Veruntamen in extensione manuum in anteriorem et posteriorem partem quodam modo diuiditur. designans antiquam ecclesiam que passionem christi precessit. et nouam que passionem christi subse-

quitur. Nam et qui preibant et qui sequebantur clamabant dicentes. **G**anna filio dauid. benedictus qui venit in nomine domini. **H**ec etiam vestis representat purpureum vestimentum quo milites circumdebant iherosolim. **Joh. xj. c.**

De caligis et sandalijs.

Superius de sex ornamentis tam sacerdotibus quam episcopis communibus dictum est. Nunc autem de nouem pontificum specialibus dicendum restat. Et prius de caligis et sandalijs videamus. Vestimentum autem pedum non habuit originem ab aaron qui dumtaxat in iudea conuersabatur. **H**ec quoque necesse non habuit. sed ab apostolis quibus dictum est. **C**untes docete omnes gentes nisi forte quia dixerit quod calige et sandalia in locum femoralium succedunt. Celebraturi igitur pontificis pedes interea dum dicuntur quique psalmi in preparatione euangelij pacis caligis et sandalijs calcantur. quorum pulchritudinem ammirabat propheta dicens. **Q**uasi speciosi pedes euangelizantium pacem euangelizantium bona. **V**nde apostolus ad **Col. 3.** Calcetis pedes calciamentis virtutum. Et in euangelio legitur dominum misisse discipulos suos sandalijs calcatos utique in preparatione euangelij pacis. **S**i enim calcati non essent quomodo super serpentes et scorpiones calcare potuissent. Cogitent igitur episcopi cur ita calcati sunt. imitentur eorum exemplum quorum imitantur calciamenta. **S**iquidem per pedes conuenienter affectus intelliguntur. **D**ebent namque habere affectus et desideria calcata. ne puluere terrenorum seu temporalium maculentur. **P**er huius quoque calciamentum prohibetis pedum congrue intelligitur ne vici ad illicita festinent. **Q**uia vero affectus facilius inficiuntur et maculantur tempore prosperitatis quod per dexteram. quam tempore aduersitatis quod per sinistram intelligitur. **H**ec ut maiori periculo citius occurrendum ostendatur a dextero pede pontifex incipit calciari. Prius tamen quam sandalia pedibus imponantur caligis induuntur. utque ad genua protensis ibique constrictis. quia predicator pedibus suis rectos debet facere gressus suos et genua debilia roborare. **M**ax qui fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno celorum. **C**alige quoque iacincti. id est aurei seu celestis coloris denotant quod celestes debent habere pedes. id est affectus et firmos ne claudicet. sed dicat confortamini pusillanimes. **E**t consequenter sandalia pedibus imponuntur que sic vocantur ab herba vel sandarico colore quo tinguntur. **N**obent autem desubter integram solem desuper vero corium fenestratum. quia gressus predicatoris et subter debent esse muniti ne polluantur terrenis iuxta illud dominicum. **E**xcutite puluerem de pedibus vestris. et sursum apertum quatenus ab cognoscenda misteria seu celestia reuelentur. iuxta illud propheticum. **R**euela oculos meos et committam te. **I**n hoc quoque quod desuper aperta sunt quod corda semper ad deum erecta habere et oculos mentis ad ea que sursum sunt aperire debemus significatur. **Q**uod etiam subtus solida sunt significat quod mentem in terrenis obtusam habere debemus. nec debemus querere bene

ditionem esau que in terris est. sed iacob que est in celis. **R**ursum quoque sandalia in quibusdam locis aperta et in quibusdam integra seu clausa sunt. designat quod euangelica predicatio nec omnibus reuelari nec omnibus abscondi debet iuxta illud. **V**obis datum est nosse misterium regni dei. ceteris autem in parabolis. **N**olite sanctum dare canibus. neque margaritas spergere ante porcos. **S**andalia quoque interius quandoque ex corio albo fiunt. quia necesse est intentionem candidam et conscientiam puram coram deo habere et exterius nigrum apparet. quia predicatorum vita propter tribulationem huius mundi nigra et despecta secularibus videtur. **Q**uandoque etiam rubeum ad vultum martirij designandum. et quandoque diuersis coloribus variatum in quo virtutum varietas quibus ornat esse debet significatur. **L**ingula vero a corio sepata supra pedem confurgens linguas eorum que predicatorum bonum perhibent testimonium significat. qui tamen quodammodo a spiritualium conuersatione separati sunt. **S**ecundo lingula ipsa spiritualium lingua est que predicatorum in opus predicacionis introduxit. **T**ercio etiam ipsius predicacionis linguam designat. linea vero ab ipsa lingula usque ad finem sandalij per medium eius procedens euangelicam perfectionem designat. linee vero ab utroque latere procedentes que in fine sandalij ad ipsam lineam mediam referuntur. ibique terminantur legem figurant prophetiam. que in euangelio recapitulatur. et in eo determinantur. **S**uperior quoque pars sandaliorum per quam pes introducit varijs conuenitur fomiculis ne duo eius cornua defluant seu ab invicem disjungantur. ad notandum quod predicator seipsum varijs alligare debet virtutibus atque scripture sententijs ne ipsius inmensa ab his que exterius lucent coram altissimo disjungantur. **I**psa quoque sandaliorum ligatura significat quod prelatus qui huc illucque discurrere habet gressus mentis firmare debet cum in turbis versatur. **Q**uia vero corrigie huc illuc atque manibus ducuntur ut sandalia firmetur et ligetur significat quod predicator sic firmo gressu incedere debet ut nulli onerosus existat. et ne in via ministrando deficiat. **N**am frustra velociter currit qui priusquam ad metam perueniat deficit. **M**istice enim sandalia cursu predicacionis significant. **Q**uandoque tamen sandalia non ligantur. quia christi incarnatio aliquando humanis sensibus aperta est ut est panis inuolui et in presepio positi. **A**liquando vero corrigie sandalijs supererogantur. quia scriptum est. **Q**uodcumque supererogaueris ego cum rediero reddam tibi. **P**otest etiam dici quod calige significant illam lotionem de qua dominus ait. qui lotus est non indiget nisi ut pedes lauet. **S**ed quia non sufficit mundicia cordis absque paciencia persecucionis. **H**ec fecerunt centones rubei qui martirium figurant. qui autem in corde mundiciam et in voluntate si opus fuerit habuerit pacienciam. securus accedet ad predicacionem quam sandalia designant apostolica. **P**orro secundum quod capit. scilicet christo conueniunt sandalia aliud designant. pontifex enim in altaris officio capitis sui. scilicet christi cuius est membrum representat.